

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Projektrapport

2014-03-31

**Genomförandekommittén
för nya Polismyndigheten**

Ju 2012:16

Leif Jennekvist

Anders Ternström

OP-11 Nationellt forensiskt centrum

Slutrapport

Arbetsmaterial

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Uppdraget	5
<i>Direktiv för genomförandekommittén.....</i>	5
<i>Direktiv för OP-11, Nationellt forensiskt centrum</i>	5
<i>Bakgrund</i>	6
<i>Definitioner.....</i>	6
Statens kriminaltekniska laboratorium ska utgöra en nationell avdelning, Nationellt forensiskt centrum.	7
Processansvar och funktionsansvar för Nationellt forensiskt centrum.....	8
<i>Övergripande förmågor inom Nationellt forensiskt centrum</i>	8
<i>Förslag på struktur för Nationellt forensiskt centrum</i>	8
Gränssnitt mellan Nationella operativa avdelningen och Nationellt forensiskt centrum avseende IT-forensik samt hantering inom området CBRNE.....	10
IT-forensik.....	10
<i>Nuvarande organisation och fördelning på nationell nivå</i>	10
<i>Förslag till ansvarsfördelning</i>	11
CBRNE.....	12
<i>Förslag till ansvarsfördelning för CBRNE.....</i>	13
Gränsdragningen mellan Nationellt forensiskt centrum och Rättsmedicinalverket ska beaktas	14
<i>Dna-området.....</i>	14
<i>Drog-området</i>	14
<i>Samverkan inom forskning och utveckling</i>	15
<i>Förslag gränsdragning mellan Nationellt forensiskt centrum och Rättsmedicinalverket</i>	15
Modell för forsknings- och utvecklingsverksamheten vid det forensiska centret.	15
<i>Forskning och utveckling vid SKL - nuläge.....</i>	16

<i>Forskning och utveckling vid NFC – förslag till nyläge.....</i>	16
<i>Samverkan mellan NFC och Utvecklingsavdelningen.....</i>	17
Förkortningslista.....	18

Bilagor

Bilaga 1. Projektdirektiv OP-11, Nationellt forensiskt centrum

Bilaga 2. Förtydligande av projektdirektiv för OP-11

Bilaga 3. Beslut om bemanning OP-11

Bilaga 4. Delrapport OP-11

Bilaga 5. Undergrupps redovisning – IT-forensik kontra IT-brottsutredning

Arbetsmaterial

Sammanfattning

Nationellt forensiskt centrum (NFC) ska utgöra en nationell avdelning med funktionsansvar direkt underställd rikspolischefen. NFC ska ledas av en avdelningschef med ansvar för ekonomi, verksamhet och personal samt att fortlöpande leda, styra och följa upp verksamheten. Till sin hjälp i detta arbete har chefen ett avdelningskansli.

NFC föreslås omfatta ett laboratorium på nationell nivå, placerat i Linköping, med funktionerna informationsteknik, biologi, droganalys samt kemi och teknik. NFC föreslås också omfatta tre laboratoriecenter placerade i polisregionerna Stockholm, Väst och Syd bestående av olika antal laboratorier i respektive polisregion.

NFC föreslås ha ett processansvar för hela den forensiska verksamheten, vilket inkluderar den yttre forensiska verksamheten (fältverksamhet där i huvudsak kriminaltekniker och lokala brottsplatsundersökare arbetar). Vidare föreslås NFC ha ett funktionsansvar för den forensiska laborieverksamheten. I ett första skede föreslås det omfatta laborieverksamheten i regionerna Stockholm, Väst och Syd. I ett andra steg kan funktionsansvaret utökas till laboratorier i övriga polisregioner i en takt som anses rimlig och effektiv. Vidare utredning bör ske avseende när i tiden ett funktionsansvar för samtliga regioner är rimligt.

NFC föreslås inneha processansvar för området IT-forensik. Nationella operativa avdelningen (NOA) föreslås inneha processansvar för det polisoperativa arbetet avseende brott med IT-relevans relaterat till internetspaning och barnpornografi. Det IT-forensiska arbetet är starkt knutet till kärnverksamheten och det är många processer som samverkar vid en utredning. Processerna är inte statiska utan går många gånger in i varandra. Det är viktigt att förmågan att omhänderta brott med IT-relevans finns i hela organisationen.

NFC föreslås ansvara för forensisk spårsäkring och analys vid CBRNE-händelser. Inom detta område finns gränssnitt till bombskyddsarbetet inom NOA där bombskyddsteknikers uppdrag är att oskadliggöra eller förstöra föremål och att tillgängliggöra föremål för forensiska undersökningar.

Gällande forskning och utveckling (FoU) finns ett direkt uppdrag från regeringen att NFC ska bedriva FoU inom det forensiska verksamhetsområdet. Det kommer att kräva en gränssyta mot utvecklingsavdelningen.

Uppdraget

Direktiv för genomförandekommittén

I tilläggsdirektiv (dir. 2013:121) beslutade av regeringen den 19 december 2013 att ge Thomas Rolén i uppdrag att vidta de organisatoriska och andra åtgärder som krävs för att Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) ska kunna ingå i Polismyndigheten och där bilda en egen avdelning benämnd Nationellt forensiskt centrum. Av tilläggsdirektivet framgår att avdelningen ska tillföras ett utökat ansvar för den forensiska processen i Polismyndigheten.

Det nya centrumet ska utföra motsvarande arbetsuppgifter som idag och därutöver tillföras ett utökat ansvar där avdelningen ska göras huvudansvarig för en sammanhållen forensisk process i Polismyndigheten. Avdelningens specifika uppgifter och ansvar, inklusive forsknings- och utvecklingsverksamhet, ska regleras i författning. I direktivet föreslås även att samtliga brottsbekämpande myndigheters behov av uppdrag hos det forensiska centret ska vara anslagsfinansierade.

Den forensiska processen ingår som en del av rättsväsendets utredande förmåga och ska som sådan fungera som andra stödområden inom den nya polismyndigheten.

Direktiv för OP-11, Nationellt forensiskt centrum

OP-11 har enligt projektdirektiven till uppgift att:

Identifiera och föreslå de organisatoriska och andra åtgärder som krävs för att Statens kriminaltekniska laboratorium ska utgöra en nationell avdelning, Nationellt forensiskt centrum.

Utforma ett förslag som säkerställer att NFC får ett processansvar för hela den forensiska processen vid bildandet av en ny myndighet.

Utforma ett funktionsansvar för den forensiska laboratorieverksamheten. I steg ett, för de regionala laboratorierna i Stockholm, Västra Götaland och Skåne och i förlängningen för samtliga laboratorier i regionerna.

I samverkan med Rikskriminalpolisen (RKP) föreslå gränssnitt mellan verksamheten under den framtida NOA och NFC avseende IT-forensik samt hantering inom området CBRNE.

Efter samråd med de projekt som hanterar verksamheten vid den planerade utvecklingsavdelningen skapa en modell för forsknings- och utvecklingsverksamhet vid det forensiska centret.

Gränsdragningen mellan SKL och Rättsmedicinalverket (RMV) ska beaktas.

Uppdraget omfattar slutligen att föreslå en modell för hur uppdrag från samtliga brottsbekämpande myndigheter, anslagsbaserat, kan behandlas och prioriteras på ett objektivet och likartat sätt. Detta uppdrag delredovisades den 20 februari 2014.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2014.

Bakgrund

Den 1 januari 2015 ombildas den befintliga polisorganisationen bestående av bl.a. 21 polismyndigheter och Rikspolisstyrelsen (RPS) samt SKL till en sammanhållen myndighet, Polismyndigheten. Polismyndigheten delas in i sju regionala avdelningar som benämns polisregioner samt följande åtta nationella avdelningar: nationella operativa avdelningen, nationellt forensiskt centrum, ekonomiavdelningen, HR-avdelningen, IT-avdelningen, kommunikationsavdelningen, rättsavdelningen och utvecklingsavdelningen. Därutöver finns en avdelning för särskilda utredningar som organiseras tydligt skild från övrig verksamhet. Till rikspolischefen knyts ett kansli.

Den övergripande organisationen för Polismyndigheten fastställdes i inriktningsbeslutet från den 16 oktober 2013. Arbetet med att ta fram detaljorganisation, förmågor och beröringspunkter för Polismyndighetens polisregioner och nationella avdelningar bedrivs i organisationsprojektet ORG-1.

Definitioner

Rapporten innehåller ett antal begrepp som är centrala för laboratorie- och forensisk verksamheten. Vidare förekommer begreppen funktions- och processansvar från Genomförandekommitténs inriktningsbeslut. Dessa begrepp behöver definieras:

- Laboratieverksamhet är den verksamhet som i nuläget genomförs huvudsakligen i en inre, kontrollerad och ackrediterad miljö. Det är den verksamhet där spår och gods (även digital information och digitala spår) med stöd av annan relevant information bearbetas och/analyseras och tolkas/ och värderas till spanings- eller processmaterial som ska användas i utrednings- eller domstolsprocessen. Undersökningar sker främst med naturvetenskapliga eller tekniskt underbyggda metoder men kan

även ske enbart med hjälp av erfarenhetsbaserad kompetens hos ämnessakkunniga.

- Övrig forensisk verksamhet är den verksamhet där insamling/säkring och sortering/prioritering av spår och gods från olika platser samt inhämtande av relevant information från förundersökningen, och olika former av platsanalys (ex. brottsplatsanalys) sker. Att med hjälp av naturvetenskapligt och tekniskt underbyggda metoder tillvarata och dokumentera material, spår och prover på sådant sätt att de antingen oförändrade eller konserverade senare kan undersökas med laborativa undersökningsmetoder så att undersökningsresultat som inte påverkats av den tidigare spårhanteringskedjan.
- Funktionsansvar innebär att liknande verksamhet sammanförs till samma organisatoriska enhet. Medarbetare som arbetar inom funktionen kommer därmed att arbeta under samma chef och tillhöra samma organisatoriska enhet oavsett på vilken ort medarbetaren finns. I ett funktionsansvar ingår att styra, utveckla och följa upp funktionens verksamhet samt säkerställa enhetlighet¹.
- Processansvar innebär att en organisatorisk enhet ansvarar för att styra, utveckla och följa upp processen samt säkerställa enhetlighet. Till skillnad från vid ett funktionsansvar har berörd organisatorisk enhet ansvar för sin egen personal men övrigt personalansvar ligger i polisregionerna eller polisområdena².

Ur direktivet:

Identifiera och föreslå de organisatoriska och andra åtgärder som krävs för att Statens kriminaltekniska laboratorium ska utgöra en nationell avdelning, Nationellt forensiskt centrum.

Inom ramen för OrgNfc har de organisatoriska åtgärder som krävs för att SKL ska utgöra en nationell avdelning identifierats och förslag till åtgärder för verkställighet av det lämnats. Projektgruppen gör bedömningen att den närmare regleringen rent författningsmässigt tas om hand av Justitiedepartementet. Det som ytterligare behöver regleras kommer att framgå av Polismyndighetens delegationsordning som utformas av Genomförandekommittén.

¹ Inriktningsbeslutet om Polismyndighetens övergripande organisation och styrning, Fas 3 och 4: Inriktningsbeslut, s.13.

² a.a. s.13

Ur direktivet:

Utforma ett förslag som säkerställer att Nationellt forensiskt centrum får ett processansvar för hela den forensiska processen vid bildandet av en ny myndighet samt ett funktionsansvar för den forensiska laborieverksamheten. I steg ett, för de regionala laboratorerna i Stockholm, Västra Götaland och Skåne och i förlängningen för samtliga laboratorier i regionerna.

Övergripande förmågor inom Nationellt forensiskt centrum

NFC ska ha förmågan att styra, samordna och följa upp Polismyndighetens forensiska verksamhet. Detta omfattar kvalitets- och kompetensstyrning, stöd i genomförande av intern och extern utbildning, tillhandahållande av policys och riktlinjer samt säkerställande av ett enhetligt kvalitets- och ledningssystem. Vidare föreslås NFC ha förmågan att kunna utveckla, analysera och utvärdera nya och befintliga verktyg och metoder samt att genomföra verksamhetsuppföljning och verksamhetsanalys. Vidare ska NFC vara kravställare för forensiska IT-system, styrning- och samordning av IT-forensik samt bedriva ett nära samarbete med NOA och Utvecklingsavdelningen för att skapa enhetlighet i metod och tillvägagångssätt. NFC bör ha ansvar för att i forensiska frågor samordna gränssnitt mot rättsväsendets övriga aktörer, t.ex. RMV, Kustbevakningen och Tullen, samt stödja i planering och genomförande av forskning och utveckling inom det forensiska området.

Förslag på struktur för Nationellt forensiskt centrum

NFC föreslås ledas av en avdelningschef med ansvar för budget, verksamhet och personal. Avdelningschefen ansvarar för att fortlöpande styra, följa upp och utvärdera verksamheten. Inriktningsbeslutet fastställer att samtliga avdelningschefer ska ingå i rikspolischefens ledningsgrupp. Det skulle då innebära att även avdelningschefen för NFC ska ingå i ledningsgruppen.

För NFC föreslås ett processansvar för hela den forensiska verksamheten, vilket inkluderar den yttre forensiska verksamheten (fältverksamhet där i huvudsak kriminaltekniker och lokala brottsplatsundersökare arbetar). Vidare föreslås NFC inneha ett funktionsansvar för den forensiska laborieverksamheten. I ett första skede föreslås det omfatta laborieverksamheten i regionerna Stockholm, Väst och Syd. Det innebär att den nya avdelningen kommer att omfatta följande verksamhetsfunktioner:

- Ett laboratorium på nationell nivå, placerat i Linköping, med funktionerna dokument- och informationsteknik, biologi, droganalys samt kemi och teknik
- Tre laboratoriecenter placerade i polisregionerna Stockholm, Väst och Syd bestående av olika antal laboratorier i respektive polisregion. Laboratieverksamheten bör samlokaliseras med den övriga forensiska verksamheten i regionerna.

I steg 2 föreslås NFCs funktionsansvar utökas till laboratorier i övriga polisregioner i den takt som anses rimlig och effektiv.

Frågan om när i tiden ett funktionsansvar för samtliga regioner kan vara genomförbart, behöver utredas vidare. Försiktighetsprincipen bör appliceras och lokal anpassning bör ske. En detaljerad plan över införandet av ett funktionsansvar för laboratieverksamheten i Stockholm, Väst och Syd behöver utvecklas och implementeras under 2014 för att säkerställa en välfungerande organisation 2015. Vidare bör en övergripande plan för införandet av ett funktionsansvar för övriga regioner utvecklas för att på sikt införa ett fullt funktionsansvar för laboratieverksamheten i Polismyndigheten.

Ett funktionsansvar för laboratieverksamheten inom hela Polismyndigheten medför att det på ett enklare och mer effektivt sätt går att driva igenom och exekvera beslut i organisationen.

Laboratieverksamheten är ett specifikt kompetensområde som kräver enhetlighet och rättssäkerhet och ett funktionsansvar skulle kunna medföra en ökad kontroll över kvalitetslednings- och ackrediteringsarbetet. Ett funktionsansvar ökar även möjligheten att vid hög arbetsbelastning i regioner omfördela ärenden och resurser och flexibelt nyttja den totala resursen i syfte att minimera handläggningstider.

Genom ett funktionsansvar för laboratieverksamheten och ett processansvar för övrig forensisk verksamhet i regionerna läggs grunden för en framtida renodling av arbetsuppgifter för kriminaltekniker och lokala brottsplatsundersökare. Detta skapar möjlighet för ökad enhetlighet, kvalitet och effektivitet inom den forensiska verksamheten. Ett funktionsansvar för laboratieverksamheten i regionerna innebär fortfarande att kriminaltekniker och lokala brottsplatsundersökare kommer att ha tillgång till laboratorierna även om deras organisatoriska tillhörighet är inom kärnverksamheten.

Ur direktivet:

Gränssnitt mellan Nationella operativa avdelningen och Nationellt forensiskt centrum avseende IT-forensik samt hantering inom området CBRNE.

IT-forensik

Den IT-forensiska processen ingår som en delprocess i undersökningsprocessen och definieras som *ur bl.a. beslag i förundersökningar ta fram, säkra, analysera och värdera digital information*. Resultaten kan användas som bevis i rättslig process. Spårbarhet, kvalitet, resultat och värdering ska vara transparenta och hålla för granskning i en rättssäker process. Oavsett var i landet undersökningen har genomförts ska den ha gjorts med enhetliga metoder och under lika förutsättningar beträffande kunskap, utrustning och värdering.

Som IT-brott räknas särskilda brottstyper som t. ex dataintrång. Begreppet ”brott med it-relevans” är ett bra begrepp för att tala om ”brott/ ärenden” som innehåller IT-inslag, dock med reservation att detta begrepp rymmer nästan alla brott. Det blir mer och mer sällsynt att det inte förekommer IT-inslag i utredningar.

Utredning av brott med IT-relevans är en process som innehåller flera delmoment bestående av polisoperativt arbete och IT-forensiskt arbete. De i utredningen ingående delprocesserna bör styras och samordnas mellan NFC och NOA då de är beroende av varandra.

Nuvarande organisation och fördelning på nationell nivå

På nationell nivå återfinns idag i enlighet med den nationella strukturen Forensiska Rådet (For) med digitala medier, RKP, Säkerhetspolisen (Säpo) och SKL. Gränsdragningen dem emellan är inte helt enkel även om det finns en framtagen ansvarsbild. RKP ska stå för polisoperativ samordning och vara en resurs för myndigheterna, operativt och internationell samordnande för polisoperativa frågor. Säpo har egen kompetens inom sina specialområden. SKL ansvarar för forskning och metodutveckling, hantera komplexa, udda ärenden och har internationella kontakter i frågor kring forskning och utveckling inom IT-forensik. Digitala medier som är en arbetsgrupp under FOR är ett samverkansforum för samverkansområdena och beredande organ för FOR.

Gränsdragning NFC och NOA

För att åstadkomma en effektiv och tydlig uppdelning föreslås NFC inneha processansvar för området IT-forensik. NOA föreslås inneha processansvar för det polisoperativa arbetet avseende brott med IT-relevans relaterat till internetspaning och barnpornografi. Det IT-forensiska arbetet är starkt knutet till kärnverksamheten och det är många processer som samverkar vid en utredning. Processerna är inte statiska utan går många gånger in i varandra. Det är viktigt att förmågan att omhänderta brott med IT-relevans finns i hela organisationen. För att undvika ”flaskhalsar” i ärendeflödet är det viktigt att lokalt och regionalt kunna omhänderta merparten av inkomna ärenden. IT-forensisk kompetens används i många fall också i flera andra polisoperativa processer.

En övergripande strategisk samordning av de olika processansvaren blir mycket viktigt, detta kan göras t.ex. med en styrgrupp/ledningsgrupp med representation från NOA, NFC och regionerna.

Förslag till ansvarsfördelning

För att kunna föreslå ett gränssnitt gentemot IT-forensik räknas nedan upp en tänkt fördelning av processer och förmågor. De uppräknade förmågorna är exempel och inte en fullständig lista.

Förmågor för NFC:

- Kompetensbank och stöd till regionerna och NOA
- Omvärldsbevakning IT-forensik
- Styrning/samordning planering av FoU och metodutveckling inom IT-forensik
- Styrning/samordning och planering av utbildning IT-forensik
- Styrning/samordning av utrustning
- Styrning/samordning och kravställare utbildning i IT-forensik
- Styrning/samordning kvalitetprocessen
- Samordnare utbytestjänst
- Kontaktpunkt för samverkan med andra myndigheter
- Internationell kontakt för forensiska expertlaboratorier och forskningskontakter
- Kravställare IT-miljö och infrastruktur inom Polisen
- Styrning/samordning av kompetensbank
- Ansvarig för validering av verktyg
- Styrning/samordning av kompetenscentrum
- Styrning/samordning av gemensam metodbank
- Generaliststöd i komplexa IT-forensiska ärenden

Förmågor för NOA:

- Nationell operativt kompetensstöd till regionerna
- Nationellt operativt vid akuta incidenter
- Omvärldsbevakning
- Central inhämtningsfunktion
- Samordning Europol (SC3) Spoc-desk
- Styrning/samordning av utbildning för internet inhämtning
- Styrning/samordning av metoder för internetinhämtning
- Styrning/samordning av barnpornografiärenden
- Operativt avlyssningsstöd
- Samverkan med Säpo vid akuta operativa IT-incidenter
- Samverkan med andra myndigheter
- Samordning vid IT-incidenter
- FU-ledarstöd i komplicerade utredningar – särskild brottskatalog
- Hantering av särskilda uppgiftssamlingar (SUS) (register och gallring)
- Styrning och samordning av internetinhämtning nivå 3, UC och registerägare nivå 2

CBRNE

Området CBRNE omfattar kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosivämnen och hantering av händelser inbegripande dessa ämnen. Händelser eller incidenter med CBRNE innefattar både olyckshändelser, som exempelvis trafikolyckor med farligt gods, och naturliga händelser som exempelvis utbrott av en viss bakteriesjukdom. De kan också vara av antagonistiskt ursprung så som pulverbrev innehållande sjukdomsframkallande sporer. CBRNE-händelser kräver också ofta samverkan mellan flera olika myndigheter och inte sällan också mellan centrala, regionala och lokala nivåer. En samverkan sker inom Krisberedskap tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), främst genom arbetet inom området farliga ämnen.

Inom polisen finns i dagsläget ett flertal funktioner inom arbetet med CBRNE³. För att förenkla arbetet mellan de olika funktionerna och harmonisera den interna uppfattningen om vad polisens arbete inom CBRNE innebär så bildades i slutet av år 2013 arbetsgruppen Nationell Samordningsgrupp CBRNE. Gruppen träffas en gång per månad för att till exempel ge varandra en nulägesrapport om vad som görs inom CBRNE

³ FAP 200-1 styr polisens arbete med CBRNE

inom respektive verksamhet, diskutera gemensamma projekt och övningar, rollindelningar, deltagande i framtida övningar och projekt m.m.

Inom Nationell Samordningsgrupp CBRNE har ett förslag tagits fram gällande rollindelning vid polisens arbete med CBRNE. Med denna som utgångspunkt föreslås nedan gränsdragningar mellan NOA och NFC.

Förslag till ansvarsfördelning för CBRNE

NFC bör, i den nya polismyndigheten, få ansvar för den forensiska processen inom CBRNE området d.v.s. omhändertagande och hantering av kontaminerade forensiska bevis, analys av dessa och presentation av resultat. I processen bör NFC också fungera som en kommunikationslänk mellan NOA och personalen vid säkerhetslaboratorierna, vid en CBRNE-händelse. NFC ska också stötta NOA:s arbete inom CBRNE området. Vidare har NFC en viktig roll genom att i olika sammanhang belysa vikten av det utredande perspektivet och forensisk medvetenhet vid alla CBRNE-händelser för att säkerställa en kvalitetssäker rättskedja. NFC bör vara aktiv i det nationella och internationella arbetet med att stärka den samlade krisberedskapsförmåga genom till exempel deltagande i samverkansprojekt, som ligger i linje med NFC:s verksamhet, där NFC kan bidra med forensisk expertkunskap och områden där NFC också behöver förstärka och bredda sin egen kompetens.

NFC bör också aktivt delta i utbildning av personal som verkar inom CBRNE-området, avseende forensiska aspekter, inom den nya Polismyndigheten. Både NOA och NFC bör vara representerade i Nationella Samordningsgruppen CBRNE

NOA bör i den nya polismyndigheten ha ansvar för ledning och samordning vid större CBRNE-händelser. Avdelningen ska ha god kännedom om tillgängliga resurser och förmågor inom CBRNE området, både på nationell och regional nivå. NOA bör också ansvara för den nationella och internationella samverkan med externa aktörer inom CBRNE-området. Vidare bör NOA ansvara för att identifiera och rapportera polisens operativa utvecklingsbehov. Avdelningen bör också delta i internationella forum som är i linje med verksamhetens ansvarsområden.

NOA bör också ansvara för utbildningen av personal för arbete i het zon, både när det gäller omhändertagande av farlig person och farligt objekt. Vidare bör avdelningen förvalta de resurser och utbildningar som tidigare varit fördelade inom Nationella insatsstyrkan och Nationella bombskyddet.

Ur direktivet:

Gränsdragningen mellan Nationellt forensiskt centrum och Rättsmedicinalverket ska beaktas

SKL och RMV är idag de nationella forensiska expertmyndigheterna i Sverige. Myndigheterna har en väl definierad verksamhet som hakar i varandra för att undvika kompetensluckor dem emellan. I många delar är det helt skilda verksamheter, t.ex. rättsläkarens roll kontra analys av fingeravtryck men inom två områden, dna- och drogområdet finns liknande verksamhet. SKL och RMV har tillsammans arbetat med att definiera respektive roller. Vidare har myndigheterna i ett större samarbetsprojekt även definierat gemensamma ytor för samverkan.

Dna-området

Biologienheten på SKL hanterar frågeställningar som berör brottsutredningar genom i första hand så kallad direktjämförelse av dna-profiler från brottsplatser med dna-profiler från personer i brottsutredningar. SKL är systemförvaltare för dna-registren och ansvarar för drift, registervård och utveckling av systemet.

Rättsgenetik på RMV hanterar frågeställningar som berör faderskaps- och släktskapsutredningar, chimärutredningar, identifiering av kvarlevor inklusive DVI, farmakogenetik, artbestämning samt dödsfallsutredningar.

Drog-området

Vid SKL analyseras beslagtagna material så som pulver, vätskor, tabletter, växtmaterial i syfte att identifiera narkotika, hälsofarlig vara, läkemedel eller doping. Förutom identifiering av substanser så utför SKL haltbestämningar och jämförelseundersökningar.

RMV analyserar metaboliter av narkotika, hälsofarlig vara, läkemedel och doping i urin-, blod-, hår- och vävnadsprover. Haltanalyser görs även här för att kunna uppskatta den mängd som berörd person har intagit av den aktuella drogen.

Den stora skillnaden är således att SKL letar efter kemiska ämnen i sin ursprungliga form medan RMV är specialister på att finna de metaboliter som uppstår när ämnen passerar kroppen. Detta medför att metodiken skiljer men att det i många fall har finns en liknande instrumentpark, och i de delarna sker en samverkan.

Samverkan sker även runt identifiering och lagföring av nya droger. Vid SKL utförs strukturutredningar på nya, ännu inte identifierade och lagförda substanser som misstänkts vara droger. RMV tillför kompetens om vilken

verkan och effekt den nya drogen haft på missbrukare. Tillsammans skapas därmed ett nödvändigt underlag för att de nya substanserna ska kunna klassas som hälsofarlig vara eller narkotika.

Samverkan inom forskning och utveckling

SKL och RMV har idag en samverkan avseende FoU, framförallt inom områdena kemi, biologi och forensisk statistik, resultatvärdering. I samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) finns gemensam forskning inom området patologi och resultatvärdering samt inom området entomologi. Tillsammans med Linköpings universitet drivs också en forskningsplattform – Forensiska centret. Inom ramen för centret bedrivs forskning och utbildning samt ges information till allmänheten om rättsväsendet (lokalt). Myndigheterna har även samverkan avseende utbildning, såväl extern som intern.

Frågor som idag hanteras av Polisavdelningen gentemot RMV

Polismyndigheterna beställer idag tjänster från SKL och RMV på ungefär samma vis. Polisavdelningen har till uppgift att koordinera arbetet mot såväl SKL som RMV. Behovet av koordination mot RMV kommer att kvarstå i den nya myndigheten. Exempel på tjänster som beställs av RMV är rättsmedicinska utredningar, rättsintyg, urinprov avseende narkotika, doping och hälsofarlig vara, alkohol i blod, rättskemiska undersökningar och DVI-utredningar.

Förslag gränsdragning mellan Nationellt forensiskt centrum och Rättsmedicinalverket

Den uppdelning och samverkan som idag finns mellan SKL och RMV föreslås fortsätta på samma sätt även när SKL blir en del av NFC. Dessutom bör NFC få ansvaret för koordinering av beställningar till RMV i den nya myndigheten.

Ur direktivet:

Modell för forsknings- och utvecklingsverksamheten vid det forensiska centret.

Det finns ett av regeringen uttalat uppdrag när det gäller FoU. Av det framgår att NFC ska bedriva FoU inom det forensiska verksamhetsområdet⁴.

⁴ Hänvisar till beslutet om Nationellt Forensiskt Centrum, JU 2012:16/2013/13 och tilläggsdirektivet till detta

Forskning och utveckling vid SKL - nuläge

Området innefattar all forsknings- och utvecklingsverksamhet som bedrivs vid SKL, oavsett ämnesområde och storlek på projekt. FoU-arbetet innefattar inte bara teknikutveckling utan även det kontinuerliga förändringsarbete som sker i syfte skapa effektiva ärendeflöden, utveckla allt bättre redovisningsformer etc. FoU-arbetet vid SKL utgår från verksamhetens behov och resultaten från FoU-arbetet ska återföras och implementeras i verksamheten. FoU bedrivs integrerat med övrigt arbete. FoU-verksamheten innefattar allt från kortare ämnesspecifika studier till deltagande i nationella/internationella projekt, samverkan med externa parter och forskning på avancerad nivå i samarbete med universitet.

SKL deltog under 2013 i flera projekt ledda av RPS bl.a. nationella IT-utvecklingsprojekt och projekt inom ramen för FOR. Utveckling av nya metoder för brottsplatsanalys m.m. skedde tillsammans med personal från tekniska rotlar. SKL deltog även i projekt tillsammans med Säpo, RKP och utländska laboratorier. SKL samverkar även med INTERPOL och EUROPOL.

Under 2013 bedrevs ca 130 projekt vid SKL, motsvarande 7,2 % av den totala arbetstiden. Hälften av projekten var enhetsövergripande och 79 % av SKL:s personal (240 personer) var aktiva inom FoU. Elva personer arbetade halvtid eller mer med FoU. Redovisning av FoU-arbete sker genom olika typer av rapporter i SKL:s interna rapport-system. Rapporterna är (med några få undantag) digitalt tillgängliga för hela polisväsendet. Resultat presenteras även som vetenskapliga publikationer, på olika konferenser och möten samt via andra media.

SKL:s FoU-verksamhet finansieras främst via SKL:s grundanslag, men även via externa anslag från MSB, EU och Vetenskapsrådet.

Forskning och utveckling vid NFC – förslag till nyläge

NFC får genom ett processansvar av hela den forensiska verksamheten ett övergripande ansvar för FoU, kompetens och kvalitet i hela den forensiska processen. Inom FoU-området ger NFC:s processansvar möjlighet till en nationell överblick över behovet av utveckling, förutsättningar för en gemensam prioritering, samordning av projektresurser (personella och ekonomiska), och en effektivare spridning och implementering av resultaten. Genom en samordnad FoU-verksamhet kan NFC tekniskt förbättra, effektivisera, optimera och harmonisera hela den forensiska processen i syfte att uppnå snabbare flöden, rätt kvalitet och en förbättrad rättsäkerhet. Processansvaret innebär också utmaningar. Det kommer att krävas ett nära samarbete både mellan NFC, regionerna och NOA (m.fl.), respektive mellan NFC och Utvecklingsavdelningen. En

samverkansplattform för FoU inom den forensiska processen behöver skapas inom NFC för att hantera utvecklingsbehovet inom både fältverksamhet och laborativ verksamhet.

NFCs funktionsansvar för laborativ verksamheten ger förutsättningar för en förbättrad strategisk styrning av FoU inom denna verksamhet, bättre geografisk spridning av utvecklingsarbetet, ett effektivare nyttjande av de personella och ekonomiska resurserna, ökade möjligheter att samverka med externa parter och attrahera externa finansiärer, effektivare implementering av projektresultat och bättre uppföljning. Den nya större organisationen ger ökade praktiska möjligheter att driva projekt, bland annat genom att fler personer finns att tillgå för arbete i olika projekt inom respektive ämnesområde.

Samverkan mellan NFC och Utvecklingsavdelningen

Skapandet av en FoU-organisation för det forensiska området inom NFC måste bedrivas i nära samverkan med uppbyggnaden av Utvecklingsavdelningen. NFC kommer att utgöra en nationell bas för strategisk styrning, samordning och uppföljning av samtliga FoU-initiativ inom det forensiska området. NFC ska i sin tur samverka med Utvecklingsavdelningen. Planerade och genomförda FoU-satsningar ska regelbundet stämmas av med Utvecklingsavdelningen så att FoU-arbetet inom det forensiska fältet ligger i linje med övrig FoU inom Polisen. Detta kan t.ex ske genom kvartalsvisa möten mellan företrädare för Utvecklingsavdelningen och NFC.

Samverkan med Utvecklingsavdelningen är speciellt viktigt vad gäller övergripande nationella projekt inom Polisen som påverkar den forensiska verksamheten. Motsvarande gäller för de ”forensiska” projekt som direkt påverkar övriga delar av polisorganisationen (ex. utveckling av nya tjänster och redovisningsformer).

Förkortningslista

FOR	Forensiska rådet
FoU	Forskning och utveckling
MSB	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
NFC	Nationellt forensiskt centrum
NOA	Nationella operativa avdelningen
RKP	Rikskriminalpolisen
RMV	Rättsmedicinalverket
RPS	Rikspolisstyrelsen
SKL	Statens kriminaltekniska laboratorium
SVA	Statens veterinärmedicinska anstalt
Säpo	Säkerhetspolisen

Arbetsmaterial